

WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

Szczecin, 22 stycznia 2024 r.

Znak: WZPS-5.431.2.29.2023.SB

**Pan
Bartłomiej Królikowski
Burmistrz Lipian**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli², w dniach 29 listopada – 1 grudnia 2023 r. przeprowadzona została kontrola w trybie zwykłym w Gminie Lipiany. Czynności kontrolne wykonywane były w siedzibie Urzędu Miejskiego w Lipianach przy pl. Wolności 1 oraz w Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipianach (podmiocie organizującym pracę z rodziną) przy ul. Myśluborskiej 3.

Kontrolę przeprowadził zespół inspektorów Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie, na podstawie upoważnienia Nr 41/2023 z 6 listopada 2023 r., w składzie: Sylwia Buczkowska – główny specjalista, osoba kierująca zespołem i Małgorzata Andraszkiwicz – starszy inspektor wojewódzki.

Kontrolą objęto sposób realizacji zadań nałożonych na gminę przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 1 grudnia 2023 r. oraz realizację zaleceń pokontrolnych z kontroli przeprowadzonej w Gminie Lipiany w dniach 16-18 listopada 2020 r.

Ustaleń dokonano na podstawie analizy dokumentacji dostępnej w Urzędzie Miejskim i w Ośrodku Pomocy Społecznej w Lipianach oraz wyjaśnień udzielonych przez Panią Annę Borys – Zastępcę Burmistrza Lipian i Panią Iwonę Tabor – Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipianach.

Akta kontroli str. 1-12

Działalność Gminy Lipiany w zakresie objętym kontrolą oceniam pozytywnie z nieprawidłowościami.³

¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 z późn. zm.)

² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477)

³ Do oceny kontrolowanego podmiotu stosuje się 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami i negatywna.

Oceny dokonano na podstawie analizy sposobu realizacji przez Gminę Lipiany następujących zadań z zakresu wspierania rodziny.

1. Opracowanie i realizacja 3-letniego programu wspierania rodziny.

W kontrolowanym okresie, w Gminie Lipiany obowiązywał Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 przyjęty Uchwałą Nr XXVI/222/2021 Rady Miejskiej w Lipianach z dnia 26 stycznia 2021 r., z mocą obowiązywania od 1 stycznia 2021 r. Poprzedni program obowiązywał w latach 2018-2020, co oznacza, że zachowana została ciągłość w opracowywaniu i realizacji programów wspierania rodziny.

W kontrolowanym okresie, trzykrotnie przekazano Radzie Miejskiej w Lipianach sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny (3.03.2021 r., 10.03.2022 r. i 9.03.2023 r.). Terminy przekazania były zgodne z przepisami. We wszystkich sprawozdaniach ujęto potrzeby związane z realizacją zadań.

Z informacji przekazanych przez Zastępcę Burmistrza Lipian wynika, że gmina w ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obejmuje rodziny zagrożone kryzysem lub przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparciem ośrodka pomocy społecznej. Ośrodek zapewnia pomoc w formie asystentury, pracy socjalnej, dożywiania dzieci, pomocy rzeczowej i finansowej. Rodzinom oferowano również wsparcie specjalistów. Na terenie gminy organizowano dzieciom wypoczynek letni, prowadzono działania edukacyjne i profilaktyczne w Zespole Szkół w Lipianach oraz zajęcia rozwijające zainteresowania w świetlicach wiejskich oraz w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Lipianach. W celu integracji, wymiany doświadczeń i zapobiegania izolacji organizowano festyny rodzinne.

Pracownicy ośrodka podnosili swoje kwalifikacje oraz współpracowali z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny – placówkami edukacyjnymi, ochroną zdrowia, policją, sądem, kuratorami sądowymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pyrzycach.

Efektom podejmowanych działań jest m. in. poprawa funkcjonowania rodzin w środowisku, zwiększenie świadomości rodzin o istniejących zagrożeniach oraz podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych i społecznych.

Akta kontroli 13-25

2. Wyznaczenie podmiotu organizującego pracę z rodziną.

Uchwałą Nr XXV/216/2013 Rady Miejskiej w Lipianach z dnia 25 czerwca 2013 r. wyznaczono Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipianach jako właściwy do realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „w przypadku, gdy wyznaczonym (...) podmiotem jest ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, w ośrodku albo w centrum można utworzyć zespół do spraw asysty rodzinnej”. Zgodnie z oświadczeniem zastępcy burmistrza, w ośrodku nie utworzono zespołu do spraw asysty rodzinnej.

Akta kontroli 13-19, 26

3. Kwalifikacje asystentów rodzin i sposób ich zatrudniania.

W kontrolowanym okresie, w gminie zatrudnionych było kolejno trzech asystentów rodziny: [...] (od 25.05.2020 r. do 31.03.2022 r.), [...] (od 1.09.2022 r. do 31.08.2023 r., od stycznia 2023 r. na zwolnieniu lekarskim) i [...] (od 13.04.2023 r. na czas określony do 31.12.2023 r.). Asystenci posiadali wymagane wykształcenie. Weryfikacji pracowników w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym dokonano dopiero 10 listopada 2023 r. W przypadku asystentów [...] i [...] obowiązku dopełniono już po zakończeniu stosunku pracy. Pouczono dyrektora ośrodka, że weryfikacji można dokonywać jedynie w stosunku do kandydatów lub obecnych pracowników. W przypadku asystenta [...],

weryfikacji dokonano dopiero po 7 miesiącach od dnia zatrudnienia, co narusza art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Asystenci realizowali swoje obowiązki w systemie zadaniowego czasu pracy.

W ramach realizacji art. 12 ust. 2 ustawy, asystenci są zobowiązani do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie. Wszyscy asystenci korzystali ze szkoleń, m. in. w zakresie budowania lokalnego systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz prowadzenia dokumentacji asystenta.

Akta kontroli 27-28

4. Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.

Na dzień kontroli w gminie zatrudniony był jeden asystent rodziny. W okresie od 1.04 – 31.08.2022 r. w gminie nie było asystenta rodziny, od 3.02.2022 r. prowadzono nabór ciągły na to stanowisko. W tym okresie monitoring sytuacji w rodzinach asystenckich prowadzili pracownicy socjalni. Na dzień kontroli, wsparciem asystenta objętych było 11 rodzin z 31 dziećmi. Zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „liczba rodzin objętych wsparciem jednego asystenta nie może przekroczyć 15”. W związku z tym należy stwierdzić, że liczba asystentów w Gminie Lipiany była adekwatna do potrzeb gminy.

W kontrolowanym okresie, na terenie gminy przebywało 9 rodzin zobowiązanych do współpracy z asystentem przez sąd.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych bez wsparcia asystenta

Na dzień kontroli wsparciem asystenta objętych było 11 z 16 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Z informacji uzyskanych podczas kontroli wynika, że 5 rodzin nieobjętych asystenturą, odmówiło pomocy w takiej formie. Analizie poddano dokumentację wszystkich rodzin.

- 1) Rodzina 1.1 – [usunięto opis rodziny] Zaproponowano wsparcie asystenta – odmowa. Dalszy monitoring. W październiku 2023 r. klientka pogodziła się z matką i powróciła do jej domu. Powiadomiono właściwy ośrodek pomocy społecznej.
- 2) Rodzina 1.2 – [usunięto opis rodziny] Wsparcie asystenta zaproponowano 25.10.2021 r. – odmowa. Monitoring sytuacji w rodzinie.
- 3) Rodzina 1.3 – [usunięto opis rodziny] W sierpniu 2021 r. pozbawiona władzy rodzicielskiej w stosunku do młodszych dzieci. W listopadzie 2021 r. zaproponowano wsparcie asystenta (odmowa) oraz udział w Szkole dla rodziców – pani nie ukończyła kursu i zerwała kontakt. W maju 2022 r. pozbawiona władzy rodzicielskiej wobec najstarszego dziecka.
- 4) Rodzina 1.4 – [usunięto opis sytuacji rodziny] Poinformowano matkę o obowiązku szkolnym, zaproponowano terapię i wsparcie asystenta – odmowa. Zgłoszono panią do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Z sądu pozyskano informację o nadzorze kuratora nad rodziną. W dniu 20 listopada potwierdzono, że matka zapisała syna do szkoły. Sytuacja w rodzinie jest monitorowana.
- 5) Rodzina 1.5 – [usunięto opis rodziny] Od dnia wpływu pisma z sądu do ostatniego dnia kontroli (24.10-1.12.2023 r.) nie prowadzono monitoringu w rodzinie, nie odbyło się żadne wejście w środowisko. Wcześniejsze notatki i informacje zawarte w wywiadach są bardzo ogólne, zawierają doniesienia ze środowiska, a nie obserwacje i wnioski pracowników w zakresie opieki nad dzieckiem, stosowanych metod wychowawczych

i relacji w rodzinie. Brak monitoringu sytuacji dziecka narusza art. 176 pkt 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Akta kontroli 29-73

Wsparcie asystenta

Oceny pracy asystenta dokonano na podstawie analizy indywidualnej 8 przypadków rodzin objętych wsparciem w kontrolowanym okresie (rodziny: 2.2, 2.3, 2.9, 2.10, 2.11, 2.13, 2.15, 2.20), w tym 3 z którymi asystent zakończył współpracę oraz 4 zobowiązanych do współpracy przez sąd (2.9, 2.10, 2.13, 2.20).

Przeanalizowano sposób przydzielenia asystenta rodzinom. W trzech przypadkach (2.2, 2.9, 2.13) asystent [...] wszedł do rodziny bez przydzielenia (przerwa w asystenturze wynosiła 5 miesięcy), co jest niezgodne z procedurą opisaną w art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W 4 przypadkach (2.2, 2.3, 2.9, 2.10) zgodę rodziny pozyskano dopiero po przydzieleniu asystenta, w przypadku 2.3 na druku brakowało zaznaczenia zgody lub jej braku. Dyrektora ośrodka pouczono w tym zakresie. Wskazano również, aby w przypadku zachowanej ciągłości asystentury i wprowadzaniu kolejnego asystenta, pozyskiwać zgodę rodziny na współpracę z nim.

W przypadku 2.3 wywiad środowiskowy, na podstawie którego przydzielony został asystent, nie zawierał analizy sytuacji rodziny. W przypadku 2.13 w dokumentacji rodziny znajdował się tylko wywiad z 2017 r., brak aktualnego wywiadu środowiskowego. Uwagi przekazano dyrektorowi ośrodka.

Analizie poddano 13 planów pracy z rodzinami. W 2 przypadkach (2.3, 2.9) brakowało potwierdzenia, że plany zostały opracowane w konsultacji z właściwym pracownikiem socjalnym, co narusza art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W planach 3 rodzin (2.3, 2.9, 2.11) określono jeden ogólny termin realizacji działań, dyrektorowi ośrodka udzielono instruktażu w tym zakresie.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań asystenta rodziny należy dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej podmiotowi organizującemu pracę z rodziną. Analizie poddano 7 ocen sytuacji rodzin, których asystenci dokonali w kontrolowanym okresie. W 4 przypadkach (w rodzinach 2.9, 2.11, 2.13) przekroczono termin oceny od 1 do 30 dni. W 4 przypadkach (2.2, 2.3, 2.9, 2.13) asystenci nie dokonali oceny sytuacji w rodzinie. Stwierdzone nieprawidłowości naruszają przywołany przepis.

W 3 analizowanych przypadkach (2.13, 2.15, 2.20) zakończono współpracę z asystentem.

W rodzinie 2.13 asystent [...] pracował do 31 marca 2022 r. Ostatnia ocena sytuacji rodziny została dokonana 31.01.2022 r., natomiast współpraca została oficjalnie zakończona 19.06.2023 r. Brak dokumentów potwierdzających pracę asystenta [...] z rodziną. Rodzina objęta była asystenturą w związku z postanowieniem sądowym z dnia 26.06.2017 r., jednak praktycznie od kwietnia 2022 r. w rodzinie nie było asystenta. Wniosek do dyrektora ośrodka o zakończenie asystentury złożył pracownik socjalny, który ocenił, że sytuacja w rodzinie się ustabilizowała, a cele zostały osiągnięte. Decyzją dyrektora ośrodka asystentura została zakończona, mimo obowiązującego postanowienia sądowego.

Współpraca z rodziną 2.15 została zakończona ze względu na brak efektów (asystentura przez 6 lat), 4 miesiące później dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Mimo ponownej propozycji wsparcia, rodzina odmówiła.

Rodzina 2.20 objęta była asystenturą od 2013 r., od 2015 r. na wniosek sądu. W 2021 r. zrezygnowała ze współpracy. Kontakt utrudniony, rodzice nie wpuszczają pracowników

ośrodka do domu. W miarę możliwości prowadzony jest monitoring sytuacji w rodzinie. Ośrodek powiadomił sąd o sytuacji rodziny.

Praca asystenta została poddana analizie także pod względem merytorycznym.

W rodzinach 2.2, 2.9 i 2.13 brak dokumentacji potwierdzającej pracę asystenta [...], w związku z czym, nie było możliwości dokonania oceny merytorycznej pracy w tych rodzinach. Brakowało planów pracy z rodziną, notatek z wizyt, okresowych ocen sytuacji rodziny, ocen końcowych. Dyrektor ośrodka wyjaśnił, że poprzedni asystent [...] zakończył pracę na stanowisku asystenta z dniem 31.03.2022 r. W okresie od 1.04 do 31.08.2022 r. ośrodek poszukiwał pracownika z odpowiednimi kwalifikacjami. Pani [...] została przeniesiona ze stanowiska pracownika socjalnego na stanowisko asystenta od dnia 1.09.2022 r. Pracownik nie wykonywał należycie swoich obowiązków, często też przebywał na zwolnieniach lekarskich. Był wielokrotnie upominany ustnie przez pracodawcę, a w dniu 27.12.2022 r. został upomniany pisemnie i zobowiązany do uzupełnienia brakującej dokumentacji. W rezultacie pracownik zaczął przedkładać zwolnienia lekarskie, skutkiem czego przebywał na zwolnieniu do końca trwania umowy o pracę, tj. od 17.01 do 31.08.2023 r. W tym czasie poszukiwano kolejnej osoby do zatrudnienia na stanowisku asystenta. Od dnia 13.04.2023 r. tę funkcję pełni pani [...]. W związku z powyższym, braki powstałe w dokumentacji w okresie zatrudnienia pani [...] pozostały nieuzupełnione, mimo działań podjętych przez dyrektora ośrodka. W związku z tym, że nieprawidłowość powstała z przyczyn niezależnych od jednostki, odstępuję od wydania zalecenia w tym zakresie. W okresie nieobecności asystenta [...], rodziny objęte były pracą socjalną i monitoringiem, co zostało udokumentowane w postaci wywiadów środowiskowych i notatek sporządzonych przez pracowników socjalnych.

W pozostałych przypadkach, dokumentacja prowadzona była rzetelnie, kontrolujący nie wnieśli uwag do pracy asystentów.

Akta kontroli 29-38, 74-160

Praca z rodziną dziecka przebywającego w pieczy zastępczej

Art. 10 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje, że: „praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną”. Na dzień kontroli, w pieczy zastępczej przebywało łącznie 25 dzieci z 12 rodzin. W kontrolowanym okresie w pieczy umieszczono 26 dzieci, z czego 8 powróciło do domu rodzinnego. Analizie poddano sytuację 8 dzieci z 4 rodzin, pod kątem działań podejmowanych przez ośrodek przed i po umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

- 1) Dziecko 4.3 – [usunięto opis rodziny] Dziecko formalnie umieszczone w pieczy w grudniu 2022 r., a matka pozbawiona władzy rodzicielskiej.
- 2) Rodzeństwo 4.8 – [usunięto opis rodziny] Asystent pracował z rodziną do listopada 2021 r., asystentura zakończona ze względu na śmierć ojca. Opiekunem prawnym dzieci została konkubina, nie zamierza jednak starać się o przejęcie opieki nad nimi.
- 3) Dziecko 4.10 – [usunięto opis rodziny] W lipcu 2022 r. matka wyprowadziła się z terenu gminy, a ojciec został umieszczony w zakładzie karnym. W związku ze zmianą miejsca zamieszkania, zakończono asystenturę. Matka sama zgłosiła się do właściwego ośrodka pomocy społecznej i podjęła współpracę z tamtejszym asystentem. Z informacji pozyskanych z powiatowego centrum pomocy rodzinie wynika, że podjęła terapię i korzysta z grupy wsparcia. Toczy się postępowanie o powrót chłopca pod opiekę matki. Ojciec nie czyni starań o odzyskanie dziecka.
- 4) Rodzeństwo 4.12 – [usunięto opis rodziny] Współpraca z asystentem zakończona w sierpniu 2021 r., ze względu na zmianę miejsca zamieszkania przez ojca. Powiadomiono właściwy ośrodek pomocy społecznej, powiatowe centrum pomocy rodzinie i sąd. Matka

pozbawiona władzy rodzicielskiej w lipcu 2022 r., w toku postępowanie o pozbawienie władzy rodzicielskiej ojca.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w badanym zakresie.

W kontrolowanym okresie asystent pracował z 10 rodzinami, z których dzieci przebywały w pieczy zastępczej, z tego 3 rodziny podlegały analizie indywidualnej (2.2, 2.11, 2.15). Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań asystenta należy opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. W przypadku rodziny 2.2, dzieci trafiły do pieczy zastępczej na miesiąc czasu z powodu pobytu matki w szpitalu. Na tak krótki okres nie tworzono nowego planu pracy z rodziną. W przypadku rodziny 2.15, dzieci zostały umieszczone w pieczy po zakończeniu asystentury. W związku z powyższym, ocenie kontrolujących podlegały jedynie dwa plany stworzone dla rodziny 2.11. Oba zostały skonsultowane z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i skoordynowane z planami pomocy dziecku. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Z informacji uzyskanych w jednostce wynika, że w kontrolowanym okresie do ośrodka wpłynęło łącznie 46 zaproszeń do udziału w posiedzeniach dotyczących okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej. W 20 spotkaniach brał udział asystent lub pracownik socjalny, w pozostałych przypadkach informacje o rodzinie biologicznej przekazywano do placówek lub powiatowych centrów pomocy rodzinie drogą listowną. Nieobecność pracowników w posiedzeniach wynikała m.in. ze stanu epidemicznego oraz braków kadrowych.

Akta kontroli 29-38, 74-151, 161

Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa

Zgodnie z oświadczeniem Zastępcy Burmistrza Lipian, gmina zapewnia mieszkańcom wsparcie asystenta rodziny, pracę socjalną, usługi opiekuńcze i specjalistyczne. Konsultacje i poradnictwo psychologiczne oraz pomoc w kryzysie psychologicznym (także wyjazdy w teren) ustalane są indywidualnie i dostosowane do potrzeb. Telefon zaufania działa dwa razy w tygodniu (wtorki i czwartki) w godzinach 16-18. Porady prawne odbywają się raz w tygodniu (czwartek) przez 4 godziny, po wcześniejszym umówieniu. Grupa wsparcia dla osób w kryzysie – raz w tygodniu (środa). Dodatkowo można codziennie skorzystać ze wsparcia w Punkcie Interwencji Kryzysowej w Pyrzycach. Informacje o dyżurach zamieszczone są na tablicy ogłoszeń oraz na stronie internetowej. Na terenie gminy organizowane są festyny rodzinne mające na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji i wykluczeniu społecznemu.

Akta kontroli 162

5. Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.

Zgodnie z oświadczeniem zastępcy burmistrza, gmina podejmowała działania promujące ideę rodzin wspierających poprzez m. in. upowszechnianie informacji i zachęcanie osób z najbliższego otoczenia dzieci i rodzin, z którymi pracownicy ośrodka prowadzą pracę. Ponadto na stronie internetowej oraz na tablicy ogłoszeń ośrodka zamieszczono informację o poszukiwaniu chętnych do pełnienia takiej funkcji. W budżecie gminy nie zabezpieczono środków na funkcjonowanie rodzin wspierających, jednak w sytuacji zgłoszenia się chętnych, środki finansowe zostaną uruchomione z rezerw budżetu Gminy Lipiany.

W okresie objętym kontrolą, ze względu na brak kandydatów nie podpisano żadnej umowy na pełnienie funkcji rodziny wspierającej.

Akta kontroli 29-31, 163

6. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

Na terenie Gminy Lipiany funkcjonują dwie placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej prowadzone przez Chorągiew Zachodniopomorską Związku Harcerstwa Polskiego Hufiec Myślibórz ZHP na podstawie zezwoleń Burmistrza Lipian z dnia 30 października 2019 r. Każda placówka przeznaczona jest dla 15 dzieci.

Z uwagi na to, że placówki prowadzone przez Związek Harcerstwa Polskiego prowadzą specyficzną działalność, nie każde dziecko skorzysta z takiej formy wsparcia. Podczas kontroli wskazano zatem, aby rozważyć utworzenie placówki w formie opiekuńczej. Zastępca Burmistrza Lipian oświadczył, że prowadzona jest analiza posiadanego majątku gminnego w celu wytypowania miejsca, w którym mogłaby być utworzona taka placówka. Rozpatrywane jest również przekształcenie jednej ze świetlic wiejskich. Rozpoczęto pracę nad diagnozą środowiska w celu stwierdzenia, jakie jest zapotrzebowanie społeczności lokalnej, co pozwoli na określenie wstępnych kosztów funkcjonowania placówki oraz zapotrzebowania na zatrudnienie.

Akta kontroli 164-170

7. Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Zgodnie z oświadczeniem zastępcy burmistrza, informacje o sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych uzyskiwane są podczas rozeznania/diagnozy środowiska, wizyt w środowisku, prowadzenia pracy socjalnej, z informacji od anonimowych zgłaszających, a także z informacji od służb pomocowych, tj. sądów, policji, placówek szkolnych oraz przedszkolnych, ośrodka zdrowia, kuratorów. Na każde zgłoszenie pracownicy ośrodka udają się w środowisko do wskazanych rodzin i w zależności od zastanej sytuacji zawiadamiane są odpowiednie służby pomocowe (szkoła, policja, ośrodek zdrowia), instytucje (sądy, prokuratura), bądź rodzina zostaje objęta pomocą ośrodka (praca socjalna, asystent rodziny, pomoc finansowa). Monitoring sytuacji w rodzinie dokumentowany jest za pomocą notatek służbowych, wywiadów środowiskowych i ich aktualizacji.

Na dzień kontroli, zdaniem dyrektora ośrodka na terenie Gminy Lipiany przebywało 7 dzieci z 4 rodzin zagrożonych kryzysem. Sytuacja w rodzinach była monitorowana. Jak opisano w punkcie 4 niniejszego wystąpienia pokontrolnego, w części dotyczącej rodzin bez wsparcia asystenta – w przypadku rodziny 1.5 monitoring prowadzony był pobieżnie i nie dawał pełnego obrazu sytuacji dziecka w rodzinie, a w okresie od dnia wpływu pisma z sądu do ostatniego dnia kontroli (24.10-1.12.2023 r.) nie prowadzono monitoringu w rodzinie, nie odbyło się żadne wejście w środowisko.

Akta kontroli 29-73, 171

8. Podejmowanie działań na rzecz kobiet w ciąży, ich rodzin lub rodziny z dzieckiem u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Gmina podejmowała te działania poprzez zatrudnienie asystenta rodziny, przygotowanie i udostępnienie na stronie internetowej gminy informacji na temat przysługujących praw oraz

możliwości ubiegania się o pomoc, wynikających z ustawy i Programu kompleksowego wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”⁴. Opracowano lokalny informator we wskazanym zakresie.

Zgodnie z oświadczeniem zastępcy burmistrza, w kontrolowanym okresie nie było rodzin, które skorzystały z jednorazowego świadczenia opisanego w art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy. Do Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipianach nie wpłynął wniosek o koordynację poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy „Za życiem”.

Akta kontroli 29-38, 172-175

9. Sprawowanie kontroli nad podmiotem organizującym pracę z rodziną i placówkami wsparcia dziennego.

Zgodnie z art. 28a ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wójt sprawuje kontrolę nad podmiotem organizującym pracę z rodziną oraz placówkami wsparcia dziennego, a na podstawie art. 28a ust. 2 przywołanej ustawy może upoważnić, w formie pisemnej, do sprawowania kontroli swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika jednostki organizacyjnej gminy.

Kontrolę nad Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lipianach (podmiotem organizującym pracę z rodziną) oraz nad placówkami wsparcia dziennego sprawuje Burmistrz Lipian. W kontrolowanym okresie nie przeprowadzono kontroli w wymienionych jednostkach. Zastępca Burmistrza Lipian wyjaśnił, że wynikało to z braków kadrowych i związaną z tym koniecznością zwiększenia obciążenia pracą osoby zatrudnionej na stanowisku do spraw kontroli. Podjęto kroki mające na celu przygotowanie do przeprowadzenia kontroli w drugim półroczu 2024 r. Opracowano m. in. projekt zarządzenia w sprawie upoważnienia pracowników Urzędu Miejskiego w Lipianach do sprawowania kontroli oraz określenia sposobu ich przeprowadzenia. W projekcie przewiduje się przeprowadzanie kontroli w jednostkach nie rzadziej, niż raz na trzy lata.

Brak kontroli nad podmiotem organizującym pracę z rodziną i placówkami wsparcia dziennego narusza art. 28a ust. 1 ustawy.

Akta kontroli 176-179

10. Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

Zgodnie z oświadczeniem Zastępcy Burmistrza Lipian oraz informacjami zawartymi w sprawozdaniach z realizacji gminnego programu wspierania rodziny, gmina współfinansowała pobyt dzieci w pieczy zastępczej. W latach 2021-2023 gmina przeznaczyła na ten cel łącznie 861.116,25 zł.

Akta kontroli 180

11. Sprawdzenie, czy gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny i przekazuje je Wojewodzie Zachodniopomorskiemu w wersji elektronicznej.

W kontrolowanym okresie, gmina przekazała Wojewodzie Zachodniopomorskiemu 5 sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny zgodnie z terminami określonymi w rozporządzeniu w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej⁵.

Akta kontroli 181-184

⁴ Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r., poz. 1329 z późn. zm.).

⁵ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1195)

12. Przechowywanie dokumentacji osób, do których stosuje się ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Podczas kontroli stwierdzono, że dokumentacja osób, do których stosuje się ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przechowywana jest w zamkniętych szafach i chroniona przed dostępem osób nieuprawnionych.

13. Realizacja zaleceń pokontrolnych z kontroli przeprowadzonej w Gminie Lipiany w dniach 16-18 listopada 2020 r.

Ocena realizacji zaleceń wydanych w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 18 stycznia 2021 r.:

- 1) zachować ciągłość w opracowywaniu i realizacji gminnych programów wspierania rodziny w myśl art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – **zalecenie jest realizowane.**
- 2) przekazywać roczne sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiać potrzeby związane z ich realizacją zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy – **zalecenie jest realizowane.**
- 3) opracowywać plany pracy z rodzinami we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i koordynować je z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy w myśl art. 15 ust. 1 pkt 2 oraz z zachowaniem elementów planu wskazanych w art. 15 ust. 3 ustawy – **zalecenie jest realizowane.**
- 4) zapewnić wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z art. 8 ust. 1 w powiązaniu z art. 10 ust. 4 ustawy, a w przypadku zerwania kontaktu przez rodzinę, podejmować działania w celu aktualizacji wiedzy i zminimalizowania zagrożenia dla dzieci – **zalecenie jest realizowane.**
- 5) terminowo dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy – **zalecenie niezrealizowane.**
Analizie poddano 7 ocen sytuacji rodzin, których asystenci dokonali w kontrolowanym okresie. W 4 przypadkach przekroczono termin oceny od 1 do 30 dni. W przypadkach 4 rodzin asystenci nie dokonali oceny sytuacji w rodzinie.
- 6) rzetelnie prowadzić dokumentację pracy z rodziną – **zalecenie jest realizowane.**
W 3 rodzinach brak dokumentacji potwierdzającej pracę asystenta [...] – planów pracy z rodziną, notatek z wizyt, okresowych ocen sytuacji rodziny, ocen końcowych. Pracownik nie wykonywał należycie swoich obowiązków, wielokrotnie był upominany przez pracodawcę i zobowiązany do uzupełnienia brakującej dokumentacji. Od 17.01.2023 r. do końca umowy o pracę przebywał na zwolnieniu lekarskim. Braki powstałe w dokumentacji w okresie zatrudnienia pani [...] pozostały nieuzupełnione, mimo działań podjętych przez dyrektora ośrodka. Nieprawidłowość powstała z przyczyn niezależnych od jednostki. Dokumentacja pozostałych asystentów prowadzona prawidłowo.
- 7) prowadzić placówki wsparcia dziennego, o których mowa w art. 176 pkt 3 lit c ustawy oraz zapewnić w nich miejsca dla dzieci – **zalecenie jest realizowane.**
- 8) sprawować kontrolę zgodnie z art. 28a ustawy – **zalecenie niezrealizowane.**
W kontrolowanym okresie brak kontroli nad podmiotem organizującym pracę z rodziną i placówkami wsparcia dziennego.

Akta kontroli 185-186

Dwa zalecenia pokontrolne:

- terminowo dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,
- sprawować kontrolę zgodnie z art. 28a ustawy

nie zostały zrealizowane.

Zgodnie z art. 198 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych (...) podlega karze pieniężnej w wysokości od 1 000 do 15 000 zł”.

Podsumowanie ustaleń kontroli

Stwierdzone uchybienia/nieprawidłowości:

- 1) weryfikacja asystenta [...] w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym z dostętem ograniczonym po 7 miesiącach od dnia zatrudnienia,
- 2) w jednym przypadku monitoring sytuacji dziecka prowadzony pobieżnie, a w okresie 24.10-1.12.2023 r. brak monitoringu w rodzinie,
- 3) w 3 przypadkach asystent [...] wszedł do rodziny bez przydzielenia,
- 4) w 2 przypadkach brak potwierdzenia, że plany pracy z rodziną zostały opracowane w konsultacji z właściwym pracownikiem socjalnym,
- 5) w 4 przypadkach brak oceny sytuacji rodziny, w 4 przypadkach przekroczenie terminu oceny od 1 do 30 dni,
- 6) zakończenie asystentury bez poinformowania sądu, mimo obowiązującego postanowienia,
- 7) brak kontroli nad podmiotem organizującym pracę z rodziną i placówkami wsparcia dziennego.

Przyczyny stwierdzonych uchybień/nieprawidłowości:

- błędna interpretacja przepisów,
- niedopatrzenie,
- rotacja pracowników na stanowisku asystenta rodziny.

Skutki stwierdzonych uchybień/nieprawidłowości:

- błędy formalne,
- niewystarczające wsparcie dla dzieci i rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Osoby odpowiedzialne za stwierdzone uchybienia/nieprawidłowości:

Burmistrz Lipian, Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipianach, pracownicy ośrodka.

Uprawnienia jednostki kontrolowanej:

Zgodnie z art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej ws. przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, jednostka kontrolowana może zgłosić umotywowane zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego w terminie 7 dni od daty jego otrzymania.

Wpis w książce kontroli:

Pozycja 7/2023

Wystąpienie otrzymują:

- 1) Burmistrz Lipian
- 2) Wojewoda Zachodniopomorski

W celu podniesienia efektywności pracy Gminy Lipiany w zakresie wspierania rodziny

wydaję zalecenia:

znaczące:

- 1) przed nawiązaniem stosunku pracy weryfikować osoby pod kątem zamieszczenia ich danych w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym z dostętem ograniczonym zgodnie z art. 12 ust. 1 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 2) prowadzić monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej jak wskazuje art. 176 pkt 7 ustawy,
- 3) w sytuacji obowiązującego postanowienia sądu o współpracy rodziny z asystentem, nie kończyć asystentury bez poinformowania sądu i zmiany postanowienia w tym zakresie

zwykłe:

- 1) przydzielać asystenta rodzinie zgodnie z procedurą opisaną w art. 11 ustawy,
- 2) w każdym przypadku plan pracy z rodziną opracowywać we współpracy z pracownikiem socjalnym przeprowadzającym wywiad w rodzinie, tak jak stanowi art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy,
- 3) terminowo dokonywać okresowych ocen sytuacji rodzin – art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy,
- 4) sprawować i dokumentować kontrolę nad podmiotem organizującym pracę z rodziną i placówkami wsparcia dziennego zgodnie z art. 28a ustawy.

W przypadku braku zastrzeżeń do zaleceń pokontrolnych, proszę poinformować mnie w ciągu 30 dni od daty otrzymania wystąpienia o sposobie ich realizacji.

Zespół inspektorów:

.....

.....

Dyrektor Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej
Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego

.....

Właściwe podpisy na oryginale.